חוץ לכפר: **המגילה הזאת.** שכתובים בה ממני הקטורת אין להכירם וסדר פיטומו: **מעפר.** אין להזכירם לגנאי שהרי ביכר שכותבתם היתה לשמים שהרי עכשיו מסרה להגון מע"פ שאינו ממשפחתו: **שהיה מלבש בגדי כ"ג.** שיהיו נאין ומהודרין: **נאיסטרטיאות.** שר מעשי המילחמה:

הלכה ב מתני' גזברים. הם שממון הקדש תחת ידם והם פודין ערכין וחרמין וכל מלאכת הקדש נעשה על ידם: **אמרלין.** למעלה מן הגזברים והוא נוטריקון אמר מלך: **ראיתי.** הוא שרה למעלה מן האמרכל: **גוזרין.** אע"ג דבקרא לא כתיב גוזרין ידעינן שהיו גוזרין

מוסרין את המגילה הזאת אלו לאלו ועכשיו שאינן בית אבא (א)נאמנים הילך את המגילה והזהר בה וכשבאתי והרציתי הדברים לפני ר"ע זלגו עיניו דמעות ואמר מעתה אין אנו צריכין (רשאין) להזכירן לגנאי: אלעזר על הפרוכת: [1]שהיה ממונה על אורגי פרוכת: [2]פנחס המלביש: שהיה מלביש בגדי כהונה גדולה מעשה בכהן א' שהלביש לאיסטרטיות א' ונתן לו שמונה זהובים ואית דאמרין תרי עשרי יהב ליה:

הלכה ב מתני' אין[6] פוחתין [3]משבעה אמרכולין ושלשה גזברין [7]ואין[3] עושין שררה על (ב)הצבור פחות משנים חוץ מבן אחיה שעל חולי מעיים ואלעזר שעל הפרוכת שאותן קיבלו רוב הצבור עליהן: **גמ'** אין פוחתין מג' גזברין ומז' אמרכולין תני [8]משני כתליקין הדא הוא דכתיב [1]ויחיאל ועזיהו ונחת גזברין ועשאל וירימות ויזבד ואליאל ויסמכיהו ומחת ובניהו אמרכולין פקידים מיד כוניהו ושמעי אחיו קתיליקין במפקד יחזקיהו המלך ועזריהו נגיד בית אלהים המלך וכ"ג כשהוא חותם הגזבר חותם ונותנו (ג)לאמרכול אמרכל חותם ונותנו לקתליקון קתליקון חותם ונותנו לכהן גדול כ"ג חותם ונותנו למלך וכשהוא מתיר המלך רואה חותמו ומתיר כ"ג רואה חותמו ומתיר קתליקין רואה חותמו ומתיר אמרכל רואה חותמו ומתיר גזבר רואה חותמו ומתיר: אין עושין שררה על הצבור בממון פחות משנים: רב[2] נחמן בשם רבי מנא על שם [2]והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן אמר ר' (נחמיה) חמא בי רבי חנינא מפסולת של לוחות העשיר משה הדא הוא דכתיב [3]פסל לך שני לוחות אבנים כפסל[7] לך שתהא הפסולת שלך אמר[8] ר' חנין מחצב של אבנים טובות ומרגליות (גילה) ברא לו הקב"ה מתוך אהלו וממנו העשיר משה כתיב [4]והביטו אחרי משה עד בואו האוהלה תרין[9] אמוראין ח"א לגנאי וח"א לשבח מ"ד לגנאי חמון שקין חמון כרעין (ד)חמון קופר אביל מן דיהודאי ושתי מן דיהודאי כל מדליה מן דיהודאי ומ"ד לשבח מחמי צדיקיא ומזכי טוביא דזכת למיחמי יתיה:

הלכה ג מתני' [10]ד' חותמות היו במקדש וכתוב עליהן עגל זכר גדי והוטא עשיר עגל[1] משמש עם נסכי בקר גדולים וקטנים זכרים ונקבות גדי משמש עם נסכי הצאן גדולים וקטנים זכרים ונקבות חוץ משל אילים איל משמש עם נסכי אילים בלבד חוטא משמש עם נסכי שלש בהמות של מצורע ימי שהוא מבקש נסכים הולך לו אצל יוחנן שהוא ממונה על החותמות ונותן לו מעות ומקבל ממנו חותם בא לו אצל אחייה שהוא ממונה על הנסכים ונותן לו חותם ומקבל ממנו נסכים לערב באין זה אצל זה ואחיי' מוציא את החותמות ומקבל בנגדן מעות [11]אם פתחו פתחו לו וישלם יוחנן מביתו ואם הותירו הותירו להקדש שיד הקדש על העליונה מי שאבד חותמו ממתינין לו עד הערב ואם מצאו לו כדי חותמו נותנין לו ואם לאו לא היו נותנין לו ושם היום כתוב עליהן מפני הרמאין:

גמ' [א]וכבן עזאי חוטא דל למה היה מביא לוגו עמו ברם כרבנן מביא גדי נסכי רחל מה מן מה דתנינן גדי משמש [2]נסכי צאן גדולים וקטנים זכרים ונקבות הדא אמרי נסכי רחל בנסכי גדי דכתיב [5]ככה יעשה לשור האחד או לאיל האחד או לשה בכבשים או בעזים [6] האחד למה נאמר מגיד שלא חלק בין נסכי עגל לנסכי שור שהיה בדין בן הצאן טעון נסכים ובן הבקר טעון נסכים אם מצאנו שחלק בין נסכי כבש לנסכי איל

לכך

ג' דהא פסקו שכר ולקוות ופדויים ערכין וחרמין' לריסין ג' הייטו דין וסיון דקרא ממטה למעלה קתניא ש"מ שהרשומים מן הגזברין שהן למטה מהאמרכלין והא דקתניא בקרא כס"ג לסוף אע"ג דהמלך גדול ממנו הייטו כדי לסיים נגיד בית האלהים שיהיה הסם בתר כולם שהוא למעלה על כל: **כשהוא חופס.** הלשכה שהמעות בתוכו דהאי קרא בשמירת האוצרות אוצרי ולפיון מיעיה ללכך כתיבי כולהו ללמוד דכולם חותמין האוצרות וכדמסיק: **וסס יקחו אם הזהב.** מיעוט רבים שיים: **שפסה הפסולת שלך.** והלוחות של קפיריסון היו: **מחצב.** מקום שחוצבין ממנו: **תמון שקין וכו'.** ראו השוקים ראו הכרעיים ראו בשרו וכל זה ממה שהוא אוכל ושותה מן היהודים ומן היהודים וכל רכושו מן היהודים: **מיתמי לדיקא וכו'.** כדי לזכות ברחיית הלדיק הביטו אחריו זהבות גדול הוא שזכה לראותו:

הלכה ג מתני' ד' חותמות היו במקדש.

ג' לג' נסכים חלוקין של בהמות חותם ראשון לנסכי בקר והן ג' שעריות סולת בלול בחצי הין שמן ויין לנסך חצי הין וחותמו עגל והב' זכר לנסכי איל שתרגום איל דכרא וחותמו עגל עשרים סולת בלול בשמן שלישית ההין ויין לנסך שלישית ההין והג' גדי לנסכי כבש בן שנתו והן עשרון סולת בלול ברביעית ההין שמן ויין לנסך רביעית ההין והד' חוטא והם נסכי של מצורע עשיר שמן ויין לנסך רביעית ההין וקרי ליה חוטא דמשום דעל שבע עבירות נגעים באין: **ה' היו.** ב' חותמות היו למצורע: **חוטא דל וחוטא עשיר.** לפי שמצורע עני חוטא מביא אלא בהמה אחת ואם לא היה למצורע אלא חותם אחד היו עותים למצורע עני עשר לוגין וח"ק סבר למצורע עני עותנין חותם גדי ולוג רביעית היה מביא מביאו: **ואחריש כסוי עליהן.** שרוב דבורס היה בלשון אחרים: **זריים ונקבות.** בין לנסכי עולות שאינן באות אלא זכרים בין נסכי שלמים שבאין זכרים ונקבות ועולה ושלמים טעונין נסכים דכתיב עולה או זבח: **נותן לו מעות.** כפי הנסכים שהוא צריך: **בא לו אצל אחיה.** שהיה ממונה לקנות יינות ושמנים וסלתות אלא יהא כל מביא קרבן צריך לחזור אחר נסכים העשויין על טהרת הקדש: **ואם חוחירו הוחירו להקדש.** ולא אחריינן אמא מעותיו של יוחנן הם שנתערבו במעות של נסכים: **ממתינים לו עד הערב.** שיזדווגו יחד יוחנן ואחיה אם נמצאו מעות יתירים ביד יוחנן כנגד החותם שאחר זה שנאבד ממנו נותנים לו: **ושם היום לכוב.** על החותם יום פלוני בשבת: **מפני הרמאין.** שמא מצא חותם שבאל מחבירו לו מתחיה לו מיותן רבא ויבוס שמוציאו אינו רשאי להוציאו שהאובד מחזר אחרי אחריו ועוד יש לחוש שמא לקח חותם בשער הזול והגיעו עד שער היוקר: **גמ' ופריך ולבן עזאי חוטא דל למה ליה. חותם בפני עצמו היה לו להביא חותם גדי: ומשני היה מביא לוגו עמו.** כדי שיביא גם לוג שמן שצריך המצורע למתן תנוך וכהונות והמותר נאכל לכהנים כדין קדשי הקדשים וצריך שיהיה על טהרת הקדש לפיכך נתנו לו חותם בפני עצמו שהוא נסכי גדי וד' לוג שמן: **כרם ברבן.** אבל לרבנן לא היו נותנין לחוטא דל אלא חותם של גדי ולוג שמן ומנין לחוטא דל אלא חותם בא לו אצל אחיה שהוא ממונה על הנסכים ונותן לו חותם ומקבל ממנו נסכים לערב באין זה אצל זה ואחיי' מוציא את החותמות ומקבל בנגדן מעות [11]אם פתחו פתחו לו וישלם יוחנן מביתו ואם הותירו הותירו להקדש שיד הקדש על העליונה מי שאבד חותמו ממתינין לו עד הערב ואם מצאו לו כדי חותמו נותנין לו ואם לאו לא היו נותנין לו ושם היום כתוב עליהן מפני הרמאין:

גמ' [א]**וכבן עזאי חוטא דל למה היה מביא לוגו עמו ברם כרבנן מביא גדי נסכי רחל מה מן מה דתנינן גדי משמש** [2]**נסכי צאן גדולים וקטנים זכרים ונקבות הדא אמרי נסכי רחל בנסכי גדי דכתיב** [5]**ככה יעשה לשור האחד או לאיל האחד או לשה בכבשים או בעזים** [6] **האחד למה נאמר מגיד שלא חלק בין נסכי עגל לנסכי שור שהיה בדין בן הצאן טעון נסכים ובן הבקר טעון נסכים אם מצאנו שחלק בין נסכי כבש לנסכי איל**

הממון בנלבבה: **וסס יקחו.** לשון רבים ואין פחות משנים: **אריח מפסולת.** מייתי לה הכא להטעיה לדריסים שנים שלא יבוא לידי חשד שהרי דורו של משה דיברו עליו כ"ש על אחרים בדורות אחרים: **מחצב של אבנים** [1]**עקים.** הסוקים: **קופריס.** גדול בשרו: **ומדליה.** מעמנו: **סלוחי מיזרי.** הלוחי שמוכה לרחוקו לדיקא טוב שזכיתי לראותו: **מתני' אריבע חוטאות הו.** ג' לג' נסכין חלוקין של בהמות חותם ראשון לנסכי בקר והן ג' שעריות סולת בלול בחצי הין ויין לנסך חצי הין וחותמן עגל והב' זכר לנסכי איל שתרגום דכרא ונסכיו ב' שעריות סלת בלול בשמן שלישית ההין ויין לנסך שלישית ההין והג' גדי לנסכי כבש בן שנתו והן עשרון סלת בלול ברביעית ההין שמן ויין לנסך רביעית ההין והד' חוטא והם נסכי של מצורע עשיר שמביא ג' בהמות ולריך ד' לוגים שמן ט' לג' כבשים וח' לנמנן תנוך וכהונות וקרי ליה חוטא משום דלמריגן בעריכין על ז' דברים נגעים באים: **חמשה היו.** ב' חותמות היו למצורע: **חוטא דל ו'.** בגמ' מפרש במאי פליגי: **ואחרים.** שכן היה רוב דיבורים: **וכריס ונקבות.** בין לנסכי עולות שאינן באות אלא זכרים בין לנסכי שלמים שבאים זכרים או נקבות ועולות ושלמים הן שטעונין נסכים כדכתיב עולה או זבח (לשון הכא"ב) חסר עוד קלת מפי' המתני': **גמ'** ס"ג **ולבן עזאי חוטא דל למה.** כלומר דלמה לריך לבן עזאי חוטא דל חותם בפ"ע ולא לא"ק: **מפני שמביא לוגו עמו.** דסבר תניא בתוספתא פרק ב' דשקלים ד' חותמות היו במקדש חוטא היה מביא לוגו עמו חוטא דל כדברי בן עזאי היה מביא לוגו עמו וגרלאה דפליגי בהא דת"ק ס"ל דחוטא עשיר הוא שהביא הלוג יחידי לבהונות עם כל קרבנו אבל חוטא דל לא היה מביא הלוג עם העשרון שלו ונעשה אפשר דת"ק ס"ל כיון דחוטא עשיר לריך ליקח מהממונה ג' עשריות ומן לחם ד' לוג אז עד עשר כיון שלוקח כל כך משא"כ חוטא עני שא"צ אלא עשרון ג' בלול בשמן. ש"כ הלוג לבהונות אינו ליקח אבל הממונה להביא עם העשרון ולינן ליד הקדש בשער היוקר דיש הקדש על העליונה אלא מביא בעצמו מביאו משא"כ בעשיר לא מתפנה איקפת העשר דבר מועט אלא דרך עשירות יקח כל העשר לוגין אבל הממונה וזה אלא פלוגתתם דכיון דצ"ע ס"ל אמביא גם החוטא דל לוג יחידי עם העשרון ולוקחו מיד הממונה משום דלא פלוג בין עשיר לעני ס"ל לריך חותם בפ"ע ולא סגי בחותם גדי שהרי לריך לוג שמן משא"כ בחותם גדי: **כרם לרבנן מביא גדי.** חוטא דל דהלוג מביא בעצמו מביאו לקנן הריוח מועט שיקנה בעצמו בזול והוא דלא כגי' ופי' התוספות יום טוב והמפרשים שנתקנו מאל: **נסכי רחל כלמה.** כמה יין היא לריכה ואם יש הפרש בין זכר לנקבה ע"א בין המלה לנקבה: **הדי"ל דו.** שמאחוז חותם שכתוב עליו גדי אינו לוקחין נאלן בין גדולים בין קטנים בין זכרים ונקבות דהייטו גמי לכבשה ורחלה דהולן נסכיהן שוין חוץ משל אילים אלא היו טוטלין משם לוקח נסכי אילים שאין נסכיהן שוין ודנסכי כבש רביעית ההין לעשרון ל' משא"כ לאיל: **דכתיב דו.** מוכיח מקרא כן ככה יעשה וגו' (כמדבר ט"ו) מה ת"ל והלא כבר נאמר שם והקריב על בן הבקר מנחה וגו': **מגיד שלא דו.** רבינא דקרא אתי לאמטוענין אלא נחלק בין עגל קטן לשור גדול: **שהיה דדין דו.** שחלק

ח) תמיד מז ב, **ט)** בכורים ח ב, **ג)** בבא בתרא ח ב, **ג)** שם, **ד)** מדרים לח ב **ה)** ויקרא רבה פ' לב, **ו)** בבלי קדושין לג ב ירושלמי בכורים פ"ג הל"ג ועי' ש"ר פ' נח, **ז)** מנחות לב ב, **ח)** מנחות לח ב,

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ז מהלי המקדש הלכה ז:
י ב מיי' שם הל' כ:
יא ג מיי' שם פ"ד הלכה יח:
יב ד מיי' פרק ט ממ"ע הלכה ה:
יג ה מיי' פ"ד מהלי המקדש הל"ז:
יד ו מיי' פ"ז שם הל"ח:
טו ז מיי' שם הל"ו:
טז ח מיי' שם הל"ב והכסגות:
יז ט מיי' פרק ב ממעשה"ק הל"ד:

נוסחת הבבלי

(א) נאמנין הא לך זו כו' מעתה אין אנו רשאין לספר בגנותו של אנו: **(ב)** שרה על הצבור בממון פחות מג' כו' ואלעזר שעל הפרוכת כו': **(ג)** למלך המלך רואה כו': **(ד)** חמון קופריה אביל כו' לשבח אלאי ממני לדיקא כו':

הגהות הגר"א

[א] ל"ל ולבן עזאי חוטא דל למה מפני שמביא לוגו עמו כרס כרבנן וכו'. ועי' בק"ש שמפרש בס בן על דרך הגה"ס זו:

תורה אור השלם

1. וְיִחִיאֵל וַעֲזַזְיָהוּ וְנַחַת וַעֲשָׂהאֵל וִירִימוֹת וְיוֹזָבָד וַאֲלִיאֵל וְיִסְמַכְיָהוּ וּמַחַת וּבְנָיָהוּ פְּקִידִים מִיַּד כּוֹנַנְיָהוּ (כּוֹנַנְיָהוּ) וְשִׁמְעִי אָחִיו בְּמִפְקַד יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַעֲזַרְיָהוּ נְגִיד בֵּית הָאֱלֹהִים:
דברי הימים ב לא יג
2. וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ:
שמות כח ה
3. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה פְּסֹל לְךָ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ:
שמות לד א
4. וְהָיָה כְּצֵאת מֹשֶׁה אֶל הָאֹהֶל יָקוּמוּ כָּל הָעָם וְנִצְּבוּ אִישׁ פֶּתַח אָהֳלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד בֹּאוֹ הָאֹהֱלָה:
שמות לג ח
5. כָּכָה יֵעָשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאַיִל הָאֶחָד אוֹ לְשֶׂה בַּכְּבָשִׂים אוֹ בָעִזִּים: במדבר טו יא

ריבב"ן

מתני' מו' מרכולין. תניא בתוספתא פ"ב גזברין מה הן עושין פודין את הערכין ואת החרמין ואת ההקדשות וכל מלאכות הקדש ביתן מרכולין מה הן עושין ז' מפתחות עזרה ביתן רצה אחד מהן לפתוח אינו יכול עד שיכנסו כולן מרכולין פותחין וגזברין נכנסין ויושבין ולפי כבוד הנכנסין היו יוצאין אמר ר' יהודה למה נקרא שמו מרכול מפני שהוא מר על הכל פי' מר אדון לשון מרות ירושלמי תנא אין פותחין מב' כתיליקין הדא הוא דכתיב ויחיאל ועזיהו ונחת וגזברין ועשהאל וירימות ויוזבד ואליאל ויסמכיהו ומחת ובניהו מרכולין פקידים מיד כוניהו ושמעי אחיו כתיליקין כשהוא פותח הגזבר נותנו לאמרכול אמרכל נותנו לקתליקון קתליקון לכ"ג וכ"ג למלך ואין עושין שררה פחות משנים מפורש בבבא בתרא פרק ג' דכתיב והם יקחו את הזהב:

מתני' ד' חותמות וכתוב עליהן עגל זכר גדי חוטא. מפרש ואזיל למה הוצרכו לפי שנסכיהן חלוקין זה מזה: **אחרים.** לפי שמלומדין בלשון כשדים בגלות בבל: **חוטא דל וחוטא עשיר מצורע עני מצורע עשיר** ותנן בערכין על ז' דברים הנגעים באין לפיכך נקרא חוטא. עני מביא תורים או בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת ואשם זה הכבש שהיה לריך לנסכים אבל מצורע עשיר מביא ג' בהמות חטאת ועולה ואשם ואין חטאת ואשם טעונין נסכים אלא חטאתו ואשמו של מצורע לפי שאינן באין על חטא דבנגעים איכפר ליה חטאיה והקרבנות אינן באין אלא להכשירו בקדשים: **גדולים וקטנים.** שאין חילוק בנסכים בין עגל לשור ולמה היה חותם לאשם ולחטאת של מצורע והלא נסכיהן כשאר כבשים שבאין נדבה דשמנהן היו כבשים שאשם מצורע כבש הוא אלא לפי שאשם מצורע טעון שמן ליתן להנות לבד שמן שבא מן הנסכים:

מתני' נערב באין זה אצל זה. יוחנן אצל אחיה וכנגד החותמות שקיבל אחיה נותן [לו] יוחנן מעות אם פחתו פחתו ליוחנן אם הותירו הותירו להקדש: **מתני' מי שאבד חותמו ממתינין לו עד הערב.** שיבוא יוחנן אצל אחיה וילאה אם מצאו מעות יתירין כדי חותמו של זה שאבד נותן לו הנסכים ושם של היום היה כתוב ביום פ' של היום פי' אם של היום היה כתוב ביום פ' נעשה חותם זה: **מפני הרמאין.** שמא יתגלגו לדם אחר זמן ולך אצל אחיה ויתן לו סולת: **ירושלמי** הגע עצמך שזיוג אותו היום שם המשמר היה כתוב עליו הגע עצמך שזיוג אותו המשמר שם היום שם שבת שם חדש כתוב עליהן:

תקלין חדתין

נאמנין כו' אנו נאנו. ולא היה בא ליד אחר שאינו הגון: **שאינן נאמנין.** ויבא אחרי אצל אלא יגיע ליד אדם שאינו הגון: **פא לך.** שאתה נאמן ותיזהר בהם: **בגגונן.** שהרי עשתם אחת שעבשיו שהיה צריך למסור מפר. ובבבלי כ"ז שהיו בית אבא קיימין כו': **מתני' אין פותחין וכו'.** גזברין הן שממון הקדש בידם והם פודין ערכין וחרמין וכל מלאכות הקודש נעשה על ידם: **אמרלין.** למעלה מהגזברין אמר על כולה: **ואין עושין שררה כו'.** לשון הגאון כל הממונים היו עמהן אחרים דתמני' חשב רלא הממונים לבד אלו הנשים שהיו יחידים: **גמ' תנא** בריית"א מוקפת שאין פותחין מב' ממונים למעלה מן האמרכלין: **הדא הוא דכתיב.** מקמיך בכתוב: **ויחיאל וגו'.** שם מייני בתרומת הלשכה וקדשים כו' וחה יחיאל ועזיהו ונחת אלו ג' גזברין שנפקו בערכין וחרמין אלריכין ולפי ג' ואח"כ תניא ז' אמרכלין מן ועשהאל וגו' עד וכניהו וכנייהו ושמעי אחיו נקראו פקידים והן ג' כתליקין: **במפקד כו'.** המלך וכ"ג שגיד בית אלהים הוא כ"ג: **כשהוא חופס.** כשרוצה לחתום

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בין נסכי בכב. שהוא בן שנה לנסכי איל שהוא בן שתי שנה: **פ"ל כלה יעפה לשור האחד.** כל נסכי שור אחד הן ושור בן יומו קרוי שור וכ"א במנחות פי' דמימורא דלשון קדרים שבכר כתיב והקריב מנחה וכן דרש בסולן ר"ל: **פ"ל או לאיל הא'.** כיון שהוא איל כל נסכיו אחד הן בין זקן או ר"ג חדש: **פ"ל לשה בכבשים.** כל שה שבכבשים שוות הם בנסכיהם: **כין נסכי גדי.** קטן לתיש גדול: **הגע עצמך.** ופריך הגע עצמך שהלעיגו על שיבוא היום ההוא בשבת הבאה ומאי מהני שכתוב עליו שם היום: **ומשני שם משמר.** של אותו שבת שמא היה כתוב עליו: **ופריך הגע עצמך.** שימתין מלי שנה עד שיבוא זמן המשמר שנים: **ומשני שם היום.** כמה ימים בשבת: **שם השבת.** כמה שבת המשמר שאינו מלוי שחדמן שיהיו כולם ביום ז' מקום אלא להרבה שנים

הלכה ד מתני' לשבת השלום. על שם שהעומדין במחיה שנתנין בשתר: והמתפרנסים ממנה נוטלין בשתר: **לשבת בדק הבית.** לשבת שנותנים בה כל קדשי בדק הבית: **גמ' חוון פרנסין.** היו גבאי לדקה: **והוה יהיב ליה.** לאחרים שהיו העניים מתביישים לקבל מהגבאי: **מניין עליו.** מדברין בו ואמרו שאינו צריך ליטול לדקה ונוטלו: **מן דדמך.** בשעת בדקו ומצאו שלא הגיה ממה שקיבל אלא היה נותן לאחרים: **הוה מפליג ו'.** היה מחלק לדקה בלילה ומוליכה אצל העניים שלא לביתן: **חד זמן.** פעם אחת פגע בו אר של רוחות ול"ל לא כן למדתנו רבינו לא תסיג גבול רעך ולילה גבול של רוחות לילן ואין לבני אדם ללמוד אז: **מקן בספר יפפה לף.** וליאתו זו כדי ליתן לדקה בספר כאלו הוא שיתפיר עצמו מפניו: **והוה.** הרוח מתיירא ממנו שלא יפפהו לעבוטה: **והו שמפסקל במלוה.** הלדקה הילך לעבוטה שלא יתביש העני: **עול ואתה פורע.** כשתקבל יושתך: **ס"ג ל"ל יפה לך בשתבה אר"ח בר אדא וכו'.** ר"ל: הס"פ והוה ל"ל אם לא יהיה לך לשלם הרי הוא לך בשתבה כי היה מושם אולי יתאמץ העני לפרוע לו כשיראה שלא נפלה לו ירושה או כדי שלא יהיה לעני כגזל לפי דעתו: **אים פוה סבין וכו'.** היו זקנים בימיו כל מה שהיו נותנין להם מר"ה עד יום"כ היו מקבלין ומשם ואילך לא היו מקבלין: **אמרי דשבן גבן.** מה שאינו נראין לבעל הבית כבר הוא אלגנו שהיו נותנין להם בימים אלו די פרנסתן לכל השנה כך ר"ל והיפה מראה פי' בזה פירושים דחוקים: **וזה עמי.** עשה עמי לדקה ותן לי תרגגולא חדא: **ס"ג אל"ל הא לך עיסיפא וזיל וזבין קופר.** וה"פ הא לך מטבע זו וקנה לך בשר: **ואכל.** בשר שור ומת: **נהרוגו של נחמיה.** שאינו נתן לו בשר תרגגולת בחמיה: **אים פוה סבין וכו'.** היו זקנים בימיו כל מה שהיו נותנין להם מר"ה עד יום"כ היו מקבלין ומשם ואילך לא היו מקבלין: **אמרי דשבן גבן.** מה שאינו נראין לבעל הבית כבר הוא אלגנו שהיו נותנין להם בימים אלו די פרנסתן לכל השנה כך ר"ל והיפה מראה פי' בזה פירושים דחוקים: **וזה עמי.** עשה עמי לדקה ותן לי תרגגולא חדא: **ס"ג אל"ל הא לך עיסיפא וזיל וזבין קופר.** וה"פ הא לך מטבע זו וקנה לך בשר: **ואכל.** בשר שור ומת: **נהרוגו של נחמיה.** שאינו נתן לו בשר תרגגולת בחמיה: **וזה עמי.** עשה עמי לדקה ותן לי תרגגולא חדא: **ס"ג אל"ל הא לך עיסיפא וזיל וזבין קופר.** וה"פ הא לך מטבע זו וקנה לך בשר: **ואכל.** בשר שור ומת: **נהרוגו של נחמיה.** שאינו נתן לו בשר תרגגולת בחמיה: **אים פוה סבין וכו'.** היו זקנים בימיו כל מה שהיו נותנין להם מר"ה עד יום"כ היו מקבלין ומשם ואילך לא היו מקבלין: **אמרי דשבן גבן.** מה שאינו נראין לבעל הבית כבר הוא אלגנו שהיו נותנין להם בימים אלו די פרנסתן לכל השנה כך ר"ל והיפה מראה פי' בזה פירושים דחוקים

הפתחים של בהמ"ד הגדול: **חמי מה דעבדים.** היה משבח עצמו ראה מה שעשיתי: **ושבח ישראל וכו'.** טוב הוא ליתן לעניי תורה שעושין מצות בכל עת משיבנו בעיים ויכילנו: **מוליאין אם מראין לכן מקדשי בדק הבית.** כגון שם הקדיש בהתה לו מבנים לבדק הבית וצריכין לומנן לומנה אבל הקדיש בהתה אפי' בעלי מומים או מבנים לומנה אין מוליאין אותן לבדק הבית אבל אם מכרו מוכרין אותו שמעינן דקדשי בדק הבית אף ע"פ שראוין לומנה אין מוליאין מקדשי בדק הבית: **כלי שמלאו בו זורק לבד"פ מניחין אותו.** הא ראוי לומנה מוכרין אותו שמעינן דקדשי אותו ומשם טוטלין אותו למה שצריכין אותו:

הדרן עלך פרק אלו הן הממונין

הלכה א מתני' שלשה עשר שופרות. תיבות גרות מלמעלה ורחבות מלמטה עקומות כעין שופר מפני הרמתיים שלא יתנו ידן לתוכן להרלות כאילו נותנין לתוכו ויטלו מתוכן ולקנון מפרש למה י"ג שופרות וי"ג שולחנות ובשיה מקום מונחין: **י"ג השתחויות.** לקנון מפרש סיכון היו: **נגד דיר העצים.** לשכה שבה היו נותנין כל עצי המערכה והיא היתה במקלוע מזרחית לפונים של עזרת נשים: **שם אהרן נגנו.** ע"ש ילמשיהו כדמפרש בגמרא: **שהיה מתעסק.** במלאכתו מתליע את העצים שלון לבעלי מומין מלאכה במקדש כי שם להכין עצים למערכה דכל עץ שנמצא בו תולעת פסול למזבח: **שהיא משוב.** שלא היתה מאכן שזה לשלח אבני הרלפה והכין שנתמלך משם וזוטרה: **ניחוד.** בגירור: **גמ' מ"ג** אלא הדברות שבמוזו: **ולא יהו חלולה.** מיפה דקרא ויהיו שם על היום הזה: **דפיו.** בריש וילאו וכתיב בסיפא ולא יהו וקשיא אהדדי: **בולעין.** ודומקין בפרוכת ונרלאין כמי דלי שלא שבולעין מתחת מלוקה: **ומפלע.** ומנקע: **ניחוד.** בגירור: **הקיש עליה קורנס.** על המקום הזה ויפא אם ומרפו: **הפורב.** ולוחות שנתיה מונחיה בתוכו: **לא משו וכו'.** ומס"ד דהאהרון הזה הוא שהיה הולך לפייסה במלחמה מפתמה גם המעמפילים היו ונוטלים אותו עמהם במלחמה: **היה נכנס ויולא עמהן.** כשנכנו במדבר נסע לפייסה כדכתיב ואהרון ברית ה' נוסע לפניהם: **פ"ג ופעמים הוה מפרקה עמהן במלחמה.** וי"ס דל"ג ליה והוה הכהן וכן הוא במס' סוטה: **מילה דלא תמון וכו'.** דבר שלא יהו מיעמיס ומס"ד שהיה יוצא עמהן תמיד במלחמה מאי יום מיומיים שהיו מתייבלין עמה: **והלא אהרון בקביה ניחא היה.** עד שבא דוד והעלוהו משם: **ומשני הגיפה אני פלין.** והאהרון הזה לאו אהרון ברית ה' אלא האהרון שהיה בו החשן והאפוד והאורים והתומים וחכ הלין לפי שאסור לשאול באורים כי אם בנשיא

משנת אליהו

פ"ג פני קדשי מזבח כו'. ועיין במג"ס פ"ד מהלכות שקלים הלכה י' והראב"ד השיג עליו ועיין כ"מ שנתתה וכתב שהיהשלמי הזה לריך לימוד וכיבוי הגדול אהרייהו לעיינין בריבקרמו ממש בשיטת הרמב"ם דתני קדשי מזבח מוליאין הראוי לבן מקדשי בדק הבית ומפרש בכה"ג שלא הספיקו שקלים לקרבנות כו' וכ"ל קונים הלחה"ד דתמני' המביא מלבאה כלים ומתלק בייהיו לגוריתא רבינו מה דפרוך גמרא ממתני' דלשכת הכלים קלי אמ"ש ולא קדשי בדק הבית מקדשי בד"ה וכדפרישי ובנבא דקדשי בד"ה מבד"ה ג"כ לא הוא שיטת הרמב"ם בפיבוהו ולא כרש"י שם אלא דפיבוהו כשבשלו כמו בקדשי מזבח מקדוהה לקדושה בדיד"י קלי"ה בקדשי בד"ה ומיהה דלפעמים מקדשי בד"ה מוליאין הראוי לבן לקדשי מזבח כשוגיא דמעלין בקודש כו' וכדתניא בתוספתא המתפיס תמיעים לבד"ה כו' רק דמיוקיה דבקדשי מזבח אין מעמין אף לקדושה המוהה מעוה שיעי אלילנו משא"כ בקדשי בד"ה לקדושה קלה הוא דאין מעמין משא"כ לקדושה המוהה אימנו ולפ"ז מתוכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהלכי תמורה אלא' י"ל פיכ אם הקדיש לבדק הבית הוכל לא שנה לבדק המזבח ובן כל מיומא בזה וכל מה שהשיג עליו הראב"ד ל"ק כלל דפסק כשיטתו בפיבוהו וכגירסתו ולא קדשי בדק הבית מקדשי בד"ה והייינו הוכא דהקדיש בהבית לבדק הוכל לא שנה לבדק המזבח ובפיבוהו בתמני' דתמורה (ג"ב ב)

ומדפריך עלה מממני' דסוף פ"ה דשקלים ומשני פיי לגשכת בד"ה שבוין שאין לוכל לבד"ה ובופלין לגשכה חזו ומעבריו כמתבש ורשאי לשנות לבד"ה אחר משא"כ לשנות מזה לזה אסור ומה שהקשה הראב"ד ממתני' דשקלים לשכות ושזרות באין מקדשי בד"ה אלמא דאין מוליה בין קדשי הוכל לבאר שזרות לק"מ דהשם מתמתא דקדשי בד"ה והרמב"ם מייירי בהקדיש בהבית לבדק הוכל לכן אין מעמין הוא דומיא דהקדיש כלי לבד"ה בזמן שיש לוכל וגם כשאין לוכל דזקא לגשכה הוא דופליו. והא דהקשה הראב"ד דהרי מודה הרמב"ם דמעמין קדשי בד"ה ל"ק דזהו אלא דמעמין בקדש כו' רק בקדשי מזבח אף להעלות אסור משום שיעוי אבילנו משא"כ בקדשי בדק הבית מעמין ולא

דסדרא רבא אתא ר' מנא לגביה אמר ליה חמי מאי עבדיית א"ל [1] וישבח ישראל את עושהו ויבן היכלות לא הוה בני נש (ל) דילעון באורייתא(ל) [א]תני [8] קדשי המזבח מוציאין את הראוי להן מקדשי (א) בדק הבית אין קדשי בדק הבית מוציאין את הראוי להן מקדשי מזבח והא תנינן כלי שמצאו בו צורך לבדק הבית מניחין אותו והשאר נמכרין ודמיהן נופלין לבדק הבית א"ר חזקיה כיני מתני' (לצורך) ללשכת בדק הבית:

הדרן עלך פרק אלו הן הממונין

הלכה א מתני' שלשה עשר שופרות. [2]שלשה עשר שולחנות שלש[3] עשרה השתחוויות היו במקדש של בית ר"ג ושל בית רבי חנניה סגן הכהנים היו משתחוים בארבע עשרה והיכן היתה יתירה כנגד דיר העצים שבן מסורת בידן מאבותיהן ששם הארון נגנו מעשה[3] בכהן א' שהיה מתעסק וראה את הרצפה שהיא משונה מחברותיה בא ואמר לחבירו לא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו וידעו בייחוד ששם הארון גנוז: **גמ' תני** [2]השופרות הללו עקומות היו צרות מלמעלן ורחבות מלמטה מפני הרמאין תני[4] בשם ר"א הארון גלה עמהן לבבל מ"ט [2]לא יותר דבר אמר ה' אין דבר אלא שהדיברות לתוכו וכן הוא אומר [3]ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנצר ויביאהו בבלה עם כלי חמדת בית ה' איזהו כלי חמדת בית ה' זה הארון (תני ר"י בר אילעי) [7]רבי שמעון בן לקיש אומר במקומו היה הארון נגנז הדא הוא דכתיב [4]ויאריכו הבדים ויראו ראשי (ב)הבדים אל הקדש אל פני הדביר ולא יראו החוצה [ב]כתיב(ה) ויראו ואת אמרת ולא יראו אלא נראין ולא נראין בולטין ויוצאין כשני דדי האשה ורבנן אמרי בלשכת דיר העצים היה הארון גנוז מעשה בכהן אחד בעל מום שהיה עומד ומפצל עצים בלשכת דיר העצים וראה את הרצפה שהיא משתנה מחברותיה בא ואמר לחבירו בא וראה את הרצפה הזאת שהיא משתנה מחברותיה לא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו וידעו בייחוד ששם הארון גנוז: תני (משום) ר' הושעיא הקיש עליה בקורנס ויצאת אש ושרפתו תני[1] רבי יהודה (בר אילעי) בן לקיש אמר [ג] ב' ארונות היו מהלכין עם ישראל במדבר [ג]אחד שהיתה התורה נתונה בתוכו ואחר שהיו שברי לוחות נתונין בתוכו זה שהיתה התורה נתונה בתוכו היה מונח באהל מועד הדא הוא דכתיב [5]וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה זה[6] שהיו שברי לוחות נתונין בתוכו היה נכנס ויוצא עמהן ופעמים שהיה מתראה עמהן ורבנן אמרי ארון א' היה ופעם אחת יצא בימי עלי ונשבה קרייא מסייע להו לרבנן [6]אוי לנו מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה מילה דלא חמון מן יומיהון קרייא מסייע לר' יודה בן לקיש [7]ויאמר שאול לאחיה הגישה ארון האלהים והלא ארון בקרית יערים היה מה עבדון ליה רבנן הגישה אלי חציין קרייא מסייע לר' יודה (בר אילעי) בן לקיש [8]הארון וישראל ויהודה יושבין בסוכות והלא

ריבב"ן

מתני' י"ג שופרות י"ג שולחנות. כלומר מפרש למאי אצטריכו: **כנגד דיר העצים.** מקום שהיו העצים לצורך המזבח: **ששם אהרון נגנו.** שגנזו ילשיהו המלך כלמיתא ביומא (ד"ה) [פ"ס] (ד' נג) דכתיב (דה"ב לה) ויאמר לויים המביניס לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף. **יהושלמי** אמר להם אם גולה הוא עמכם לבבל אין עוד אתם מחזירין אותו למקומו אלא עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל. תניא בתוספתא ר' יהודה אומר י"ג השתחויות כנגד י"ג פרלות. יהושלמי מתני' אבא יוסי בר חנין היא דאמר [אבא] יוסי בר חנין כנגד י"ג שערים ברס לרבנן ז' שערים הס בעזרה. על דעתיהון דרבנן היכן היו השתחויות הללו כהדא דתניא י"ג פרלות היו בו שפרלוס מלכי יון וחזרו וגדלום וכנגדן גזרו י"ג השתחויות: **מתני' שהיה מתעסק.** מפרש ביומא פ' הוליאו לו (ד' מ) מאי הוה עביד אמר ר' חלבו מתעסק בקרדומו הוה. תנא דר"י הכהים בעלי מומין היו מתלינין בעצים ובאמתה קרדומו של ג' מהן ויצאתה האש וחלבתו ותנן במס' מדות (פ"ג מ"ה) ואיתא בפ"ל דיומא (דף נז) ופ' כל קרבנות (דף פט) כל עץ שנמצא בו תולעת פסול ומפרש (שם) בפ' כל קרבנות ל"ש אלא לא אכל יבש גורדו וכסר: **משוב מתכרוסי.** שהיתה נפוחה אותה טבלא של שיש שהיתה כרלפה והאהרון מתחיה ומת לפי שלא היה לו לכרוסתו מקום האהרון שמא יגרשו אחותו: **ניחוד.** בגירור כדלר' בגילה פ"ג גבי אין אופין פת עבה ביו"ט:

תקלין חדתין

פרעייהו. שעבי בהמ"ד הגדול: **חמי מאי עבדיה.** מה עשיתי זה הטעל והיה משבח עצמו: **פני קדשי מזבח כו'.** מוליאין את הראוי להן מקדשי בד"ה. כמ"ש בפרק ד' המקדש נגנזו הוה דברים הראויים למזבח כי יקבנו עולות אע"ג דסתם הקדשות לבדק הבית ותניא בתוספתא פ"ק דתמורה המקדיש תמיעים לבד"ה אין פודין אותן אלא למזבח וז"ש את הראוי להן: **אין קדשי בד"ה מוליאין את הראוי להן מקדשי מזבח.** דמקדושה תמורה לקדושה קלה אף בקדשי מזבח גופיה אסור לשנות מדמן לשנות (גב ב): ה"ג **ולא קדשי בד"ה מקדשי בדק הבית.** מתניתין היא בתמורה (גב ב) ל' קדשי מזבח ול' קדשי בד"ה אין מעמין אותן מקדושה לקדושה ופירשה הרמב"ם ז"ל כמו שאין מעמין בקדשי מזבח גופיה מעלמה לעולה וכן להיפך כן אין מעמין בקדשי מזבח לקדושה המוהה אימנו ולפיכך אם הקדיש לבד"ה אין מעמין בבדק הבית: **והא תניגן כו' והשאר נמכרין ודמיהן נופלין לבד"ה.** הרי דמעמין בבד"ה שנמכרין ולוקחין לבד"ה מזה: ומעמי **ליי מפני' לגשכת בד"ה.** וה"ק והשאר מה שאין לוקח למה שהוקדש כעת נמכרין ודמיהן נופלין לגשכת בד"ה ומ"ש ולא קדשי בד"ה מקדשי בד"ה הייינו דומיא דתיקן שיעבה מזה לבדק הבית אבל לגשכה הוא אחר כך כמו דבר חדש כיון שאין לוקח בזה כלל לבדק הבית וגירסת הספרים הסרה ומשובשת:

הדרן עלך פרק אלו הן הממונין

שלשה **עשר שופרות.** תיבות גרות מלמעלה ורחבות מלמטה ועקומות. כשופר וכדמפרש בגמ': **י"ג השתחויות.** ומפרש בגמרא היכן היו: **כנגד דיר העצים.** לשכה שבה היו נותנין כל עצי המערכה והיא היתה במקלוע מזרחית לפונים של עזרת נשים: **ששם אהרון נגנו.** על ידי ילשיהו כדמפרש בגמרא: **שהיה מתעסק.** בקרדומות במלאכתו מתליע את העצים: **שהיא משוב.** שהיא נפוחה אבן אחת משאר אבני הרלפה והכין שנתמלקה משם והוחזרה: **ניחוד.** בגירור: **גמ' מפני הרמתיים.** שלא יהיו הרמתיים עושים את עצמם כמתילים לתוכם ויקחו מהם בטחה: **תני בשם ר"א וכו' אין דבר כו'.** דהא תמלה נאמר כל אשר בביתך והכל בכלו ולמה ליה למימר ולא יותר דבר אלא דקאי על האהרון: **וכן הוא אומר ולתשובת וגו' בבבלה.** בתוספתא הגזירה סח נקנו לה בשם ר"ש בע"ע והכל מבאי לרלויה דמקרא קמא אפשר לומר דתתבטלה הגזירה מרעה לעוכה כמ"ש שאני גוזר גזירה ולדיק מבטלה וקקרא מגיין מפורש ויביאהו בבבלה. ולכן נקט לה בתוספתא מהאי קרא: **ה"ג וכתיב ויהיו וגו' עד היום הזה.** דמשמע ממקומו נגנז. וכ"ה הגירסא בתוספתא: **כתיב ויהו כו' ולא יהו.** אחידי דמיימי קרא דולא יהו דרים ליה: **בדיר העצים.** הוא דעת חכמים דיומא שם: **בעל מום.** שהיו לאוי לעבודה אחרת: **מפצל.** בודק מתולעת ובבבלי גרסינן מחליע לתחון כל עץ שיש בו תולעת פסול לעבודה: **בלשכת דיר העצים ולא הא כו'.** מפריע לרבנן: **משוב מתכרוסיה.** ג' מן הטבלאות של שיש שבלרלה ראה נפוח מחבירה והכין שסילקוה מאחר שנסדרה שם: **בקורנס.** בבבלי הגירסא מתעסק בקרדומו: **בחוטר מועד.** וג"ג שנאמר ואהרון וגו' דזה הסמוך במעפילים כתיב שלא לקה ה' בהליכתם. ה"ג **ויוא עמהן.** וג"ג ופעמים היה מתראה כו' בכנגם כו' משמע כל זמן שהיו במלחמה: **הא חמון כו'.** שלא ראו מיימיהם ופעם אחת זה בלבד הוא שיצא ובכרבן: **קקריא יעריים.** היה אז עד שבעלוהו דוד משם ומאי הגישה דמשמע שהיה שם אע"כ ב' ארונות היו ועל אהרון שהיה עמהם במלחמה אמר הגישה: **מאי עבדו ליה רבנן הגישה אלי פלין.** יש מפרשים

דמקרא ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה: מלכים א ח ח 5 ויעפלו לעלות אל

תורה אור השלם

1. וישבח ישראל את עשהו ויבן היכלות והודה הרבה ערים בצרות ושלחתי אש בעריו ואכלה ארמנותיה: הושע ח יד 2. הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הזה בבל לא יותר דבר אמר יי: מ"ב כ יז 3. ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנצר ויבאהו בבלה עם כלי חמדת בית יי וימלך את צדקיהו אחיו על יהודה וירושלם: דברי הימים ב לו י 4. ויארכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה: מלכים א ח ח 5 ויעפלו לעלות אל ראש ההר וארון ברית יי ומשה לא משו מקרב המחנה: במדבר יד מד 6. אוי לנו מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה אלה הם האלהים המכים את מצרים בכל מכה במדבר: ש"א ד ח 7. ויאמר שאול לאחיה הגישה ארון האלהים כי היה ארון האלהים ביום ההוא ובני ישראל: ש"א יד יח 8 ויאמר אוריה אל דוד הארון וישראל ויהודה ישבים בסכות ואדני יואב ועבדי אדני על פני השדה חנים ואני אבוא אל ביתי לאכל ולשתות ולשכב עם אשתי חי הי ונפשך אם אעשה את הדבר הזה: שמואל ב יא יא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

תקלין חדתין

דאמרון קמאי על אהרון שלגין מוגם בו: **גליון פיה.** ואיך אמר והאהרון יוסב בסוכות אע"כ דב' תרוצות היו ואמאהרון דבמלחמה קאמרי: **אנא בקיבוי גרם.** שנדיין לא נענה בה"מ והיה בתחל ולפי שנדיין לא היה אהרון בבית המדרש תוריה על עצמו: **נגנו עמו בנגנים.** בתוספתא שם וילף מדכתיב באהרון אשר תועד לך שמה וכתיב בנגנים בנגנים המן ומן שמה מלא העומר מן וילף גז"ש שמה שמה: **וגלוחים בו.** דכתי' ביה לדורותיכם וכתיב גבי נגנים לדורותיכם וילף דורות דורות: **ומקנו בו.** ילף ממגרת דכתיב ביה למגרת וכן בנגנים כתיב למגרת: **ואהרן בו.** דכתיב תמימו באהרן מגיהו אשר תועד לך שמה וכתיב בנגנים המן ומן שמה מלא העומר מן וילף גז"ש שמה שמה: **ולגוחים בו.** דכתי' ביה לדורותיכם וכן גבי נגנים לדורותיכם וילף דורות דורות: **ומקנו בו.** ילף ממגרת דכתיב ביה למגרת וכן בנגנים כתיב למגרת: **ואהרן בו.** דכתיב תמימו באהרן מגיהו אשר תועד לך שמה וכתיב בנגנים המן ומן שמה מלא העומר מן וילף גז"ש שמה שמה: **ונגנו בנים אשר בנה בו.** שם נמוז: ה"ג **ונגנו פיעוום של שמן המשחה ניצד בו.** וקאי אלעיל דתחיב בהנגנון גם שמן המשחה ומפרש ענין שמן המשחה: **שכן אנא וא"ק מנים.** ס"ל כפשטא דקרא דכתיב קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות וקנמן בשם מחציתו. מחציתו דמר דרור שהוא ר"ן וקנה בשם ג"כ ר"ן וקדה מ"ק הרי אלף ומ"ק: **וי"ג לוג שבו שולקין אם העיקרין.** הבשמים: ס"ג **דברי רבי יהודה** וכ"ק בכריתות שם: **רבי יוסי אומר בו.** בבבלי שם ס"ל רבי יוסי הגלילי לקוץ העיקרין אינם קפק ופי' רש"י דהא שמן לו הוי אלא ר"ש לוג ועיקרין הוי טופח כיון דעיקר עושה הביאו העיקרין ושלקום במים שיצאו המים ולכשיקיף עליהן השמן לא יעבאו והקיף עליהן שמן המשחה וקלט את הריח וקפחו וחבריו וקפחו את הריחה ביומא קפחו משה לשמן מעל העיקרין ונתנו בגלוסת ע"ש וכ"ע הכא ודרש לה מקרא: **ווקח דרך הפעמעון.** והתם מייתי לה דר' יהודה הסיב לר"י וכי נס ל' עשה בשמן המשחה כו': **כל שבעת ימי המלואים בו.** דלמדים בגמרא פרק קמא דיומא שבעת ימים ימלא וגו' ואיתקש משיחה לריצוי דכתיב למשחה בהם ולמלא בם את ידם: ה"ג **מלך בן מלך אין עשון משיחה אלא ל"ג בו.** וי"ג מ"ט דכתיב כי זה וגו' דמזה דרש לקמן על מלכי ישראל אע"פ כלל משיחה וכ"ה בבבלי שם: **טוען עשוין בו.** התם מפרש מדכתיב והכהן המשיח תחתיו מבניו נימא קרא והכהן שתחתיו מבניו מאי המשיח הא קמ"ל דאפילו מבניו בהוא דמשח ליה הוי טופח כו': **וזה לדורותיכם.** אלמא מלוכה יש"ג לוג קיימי בע"ל: **אין מושחין מלך בן מלך.** בבבלי מפרש מקרא דכתיב למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בל הימים יכושה היא: **אנא מפני בו.** גרסינן וי"ג תחלה מפני המחלוקת ובבבלי מפרש מענן דכי אתי מחלוקת בני משיחה ולא כל דבני מלכא מוריש ליה מלכותא: **לא דין כיבוי בו.** קושיא היא דאריך על הא דאמר שנמשח יהוא מפני יהורם והא כתיב כי זה וגו' דמשמע שאין אחר ממלכי ישראל נמשח כלל אף מפני המחלוקת דלא תמצבר שנמעול בשמן המשחה מפני המחלוקת כמ"ש בגמרא שם. ועוד פריך על מ"ש שנמשח יהואחז מפני בו' והלא יאשיהו גנז לשמן המשחה ויהואחז היה אחרי יאשיהו ובמה נמשח ופריק בחזא ממחא על שניהם הד"ל בתפרסמוהא משחו שהם משחו אותם בתפרסמון ולא בשמן המשחה ומפרש ב' המלכים דסמיך להו הלהדדי בנרייתא ותחיא כתוקיותא דבבלי שם: **מעבנו יהודה.** ולא הכניס לתחו מלוי: **אר"י הוא יוחנן בו.** מייתי לה לפרוסי דלא תקשי אר"י מבריית דלעיל דתמפרש: **והכתיב הבכור יוחנן.** וא"כ יהואחז הוי גדול ואי"כ היאך קתמר יהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו ומשני בכור למלכות. ולעולם יהויקים הוה קדום ובבבלי פריך מר"י אברייתא ומשני הכי: **בשליטי דזקיהו.** הוא כמה דפריך בבבלי והא בדרי קתניא דהייטו שליטי רביעי ומשני שליטי לבנים רביעי למלכות: **דזקיה שלידק בו.** שמות הבמים: **מתניה שמו בו.** הכי נקטו לה בפלוגתא דר"ר וי"ל ושם נקטו לה בחד מקן דאמר דעיקר שמו מתניה ואלו ג' שמות לשבחו הם: **ביעוניה.** כל האמות בין של כלים בין של בנין היו נמדדות בביעוניה שהיא אמה בת ו' טפחים והיא קרויה ביעוניה מפני שים בת המשה טפחים קטנה הימנה והיא אמת היסוד ואמה סוכב ואמת הקרנות ואמת רוכב של מזבח הפנימי כלומר במנחות שם מהאי קרא ואלה מדות המזבח באמות וגו' ויש גדולה הימנה הלי אלנע כדתניא בבפסים פ"ו ג' אמות היו בשוקן הבירה ג' יתירה על של משה הלי אלנע (רש"י סוכה ג' ב') ועי' עירובין ד': **אמה בבנין.** בגון חומת הבית ומזבח העולה: **ושל כלים.** אהרון ושלחן ומזבח הזהב. (רש"י במנחות ל"ט ב): **שנא' אשר שברת ושמתם וגו'.** שיעיש הסברים בתרון. והכי איתא במנחות (ל"ט ב): **ה"ג ורוחבן שלשה מן רוחבן של נוחות לאורכו של אהרון כו' בשפייהו ג' טפחים נמ"ש.** הייטו ליקח הס"מ מעשה דעביה של ס"מ ג' טפחים לפי שיעור אלרכה ששה: **שלשה טפחים.** דד' לוחות רחבן י"ב

והלא ארון בציון היה מה עבדין ליה רבנן סבר שהוא [א]בקירוי שעדיין לא נבנה בית הבחירה משגנגנו[ב] הארון [ג]נגנו עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ופרחיו ושקדיו וארגז שהשיבו פלשתים אשם לאלהי ישראל מי גנזו יאשיהו גנזו כיון שראה שכתוב [1]יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך עמך וגנזו הדא דכתיב [2]ויאמר ללוים המבינים ולכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף אמר להם אם גולה הוא עמכם לבבל [ד] אין אתם מחזירין אותו עוד למקומו אלא עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל: [ב]פטום שמן המשחה [3]ואתה קח לך וגו' וקידה חמש מאות וגו' שהן אלף וחמש מאות מנים: שמן זית הין שנים[ג] עשר לוג שבו שולקין את העיקרין [ד]דברי ר"מ רבי יהודה אומר [2]שולקן היה במים ונותן שמן על גביהן משהיה קולט את הריח היה מעבירו כדרך שהפטמין עושין הדא הוא דכתיב [4]שמן משחת קדש וגו' תני[ה] רבי יהודה בי רבי אילעי שמן המשחה שעשה משה במדבר מעשה נסים נעשה בו מתחלה ועד סוף שמתחלה לא היה בו אלא שנים עשר לוג שנאמר שמן זית הין אם לסוך בו את העיקרין לא היה בו ספק על אחת כמה וכמה שהאור בולע והעצים בולעים והיורה בולעת וממנו נמשחו המשכן וכל כליו השולחן וכל כליו המנורה וכל כליה וממנו נמשחו אהרן כהן גדול ובניו כל שבעת ימי המלואים ומנמנו נמשחו כהנים גדולים ומלכים מלך בתחלה מעון משיחה [ה]מלך בן מלך [2]אין מעון משיחה מ"ט [5]קום משחהו כי זה הוא זה מעון משיחה ואין בנו מעון משיחה אבל [ד]כ"ג בן כ"ג אפי' עד עשרה דורות מעון משיחה וכולו קיים לעתיד לבא הה"ד [6]שמן משחת קודש יהיה זה לי לדורותיכם: אין[ז] מושחין המלכים [ח]אלא ע"ג המעיין שנא' [7]והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אותו אל גיחון ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל אין[ט] מושחין מלך בן מלך אלא [ה]מפני המחלוקת מפני מה נמשח שלמה מפני מחלוקתו של אדוניהו יואש מפני עתליהו יהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו ב' שנים יהוא מפני יורם לא כן כתיב [5]קום משחהו כי זה הוא זה מעון משיחה ואין מלכי ישראל מעונין משיחה [ו]אלא יהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו שתי שנים ולא אשיהו גנזו הדא אמרה [ז]באפרסמון נמשח: אין מושחין המלכים אלא מן הקרן שאול [ח] ויהוא נמשחו מן הפך היתה מלכותן מלכות עוברת דוד ושלמה נמשחו מן הקרן היתה מלכותן מלכות קיימת: [ב] אין מושחין כהנים מלכים אמר רבי (יונה אמר ר' אבי) יודה ענתונדרייא על שם [8]לא יסור שבט מיהודה אמר ר' חייא בר אדא [9]למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל מה כתיב בתריה לא יהיה לכהנים הלוים א"ר[ז] יוחנן הוא יוחנן הוא יהואחז והא כתיב [10]הבכור יוחנן בכור למלכות א"ר יוחנן הוא שלום הוא צדקיהו והכתיב הג' צדקיהו והרביעי שלום ג' לתולדות ד' למלכות צדקיהו שצידק עליו מדת הדין שלום שבימיו שלמה מלכות בית דוד (ריש לקיש אמר) לא שלום הוה שמיה ולא צדקיהו הוה שמיה אלא מתניה הדא הוא דכתיב [11]וימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו: א"ר[ט] יוחנן [ג] באמה של ששה טפחים היה הארון עשוי מאן תנא באמה של שלה טפחים ר' מאיר היא דתנן [ט] ר' מאיר אומר 'כל האמות היו בבינונית ר' יהודה אומר אמות הבנין ששה של כלים חמשה

[ג] יומא נב ב, [ד] כריתות ה ז ועי"ש, [ה] ויק"ר פ"י ויקרא' סוריו' פ"ג הל"ב ועי' בבלי סוריות יח ב, [ז] סוריות יב ב, [ח] סוריות יב ב, [ט] מגילה יד ב, [י] סוריות יח ב, [יא] ירושלמי סוטה פ"ח הל"ב, [יב] כלים פי"ז מ"ג, [יג] כ"ג יד ב, [יד] מנחות לט ב ועי' במ"ר פ"ד,

עין משפט נר מצוה

[ד] א מיי' פ"ד מבית המקדש הל"ח:
[ה] ב מיי' פ"ח מכלי המקדש הל"ב:
[ו] ג שם שם הל"ח ופ"ח ממלכים הל"ז והלכה יב:
[ז] ד מיי' פ"ח מכלי המקדש הל"ז:
[ח] ה מיי' שם הל"ח ופ"ח ממלכים הלכה יח:
[ט] ו מיי' שם ופ"ח ממלכים הל"י:
[י] ז מיי' פ"ב מבית המקדש הל"ו ופ"ה ממעילין הל"ט ופ"ג מבית המקדש הל"ב:

הגהות הגר"א

[א] שלא בקירוי גרסינן: [ב] ה"ג ונגנו פיטום של שמן המשחה כילד וכו'. פי' וקאי אלעיל דתמיד בהנגנון גם שמן המשחה ומפ' עניין שמן המשחה: [ג] ה"ג דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר וכו' וכ"ה בכריתות שם: [ד] ה"ג מלך בן מלך אינו טעון משיחה אבל כהן גדול בן כ"ג אפילו עד י' דורות וכו'. וי"ג מאי טעמא קוס משחהו וכו' דמזה דרש לקמן על מלכי ישראל שא"ל כלל משיחה וכ"ה בבבלי שם: [ה] מלות מפני המחלוקת נ"ב: [ו] אלא נ"ב: [ז] ה"ג אלכן שבה עפחים וחמכן שבה תן מחצן של נוחות לארכו של ארון וכו'. וה"ג ביומא לאמר כל ארון בבלי שם: [ח] ומבנין ב"ב (יד.) הגירסא אלכן שבה ורוחבן שבה ועוביו ג' ועיין שם בפירש"י. ועיין בס' מ"ח שהוא מפלבל בתירוצים בני שני התלמודים:

ציון ירושלים

שאול ויהוא נמשחו מן הפך. עי' שי"ח רמ"ש מפלגו סימן ק"כ שכ' שאול נמשח בשמן המשחה. וכאן נראה מבואר שנמשח מן הפך. וכ"ע מבואר שם דיהוא בשמן אפרסמון נמשח וע"כ דשאול גם כן נמשח בשמן אפרסמון וכן נראה מש"ס כריתות דף ו וכן מצאתי בשמואל פ' סימן י' על פסוק כי משחך הביא רד"ק ואלשך מדברי שאול נמשח באפרסמא דביא. ועי' פרקי ר"א פט"ז וגם מ"ש שם שאחז נמשח באפרסמא דביא מבואר כן ג"כ ועי' ב"ש בהוריו' ו פ': ע"ש **לא יסור שבט** מיהודה. עי' רמב"ן על התורה פרשת ויחי ע"פ לא יסור שבט מיהודה ומבשורה בזה כתבתי דבר נחמד על יגאי המלך בקדושין ס"ו שאמרו רב לך בתר מלכות כו' וסייע שבאמת אין מושחין הכהנים למלכים ואם כן אם יש לך בתר מלכות הנה בתר כהונה והם רמזו לו שמלבד זאת אינו רואי לכהונה כי אינו מזרעו של אהרן. ושמתי בה הרבה קושיות ועי' בתקונה שם:

גליון הש"ם

[א] עי' ק"ע ועי' ברמב"ם ורמב"ן בספר המצות מצוה לד: [ב] עי' ק"ע. ועי' ברמב"ן על התורה פ' ויחי: [ג] מבלן יש סתך למה שפסק הרמב"ם כר"מ לגבי ר"י ועי' בב"מ פ"ה מהמידין שם משום דר' יוחנן סוכר כר"מ: [ד] עי' תוספות מנחות דף לט ע"א ד"ה מלמד:

תורה אור השלם

1. יולך יְיָ אתך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבתיך ועבדת שָׁם אֱלֹהִים אחרים עץ ואבן: דברים כח לו 2. ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לייָ תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את יייָ אלהיכם ואת עמו ישראל: דברי הימים ב לה ג 3. ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות וקנמן בשם מחציתו וקנה בשם חמשים ומאתים וקדה חמש מאות בשקל הקודש ושמן זית הין: שמות ל כג, כד 4. ועשיתָ אותו שמן משחת קדש רקח מרקחת מעשה רקח שמן משחת קדש יהיה: שמות לה כ 5. וחשלח ויביאהו והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי ויאמר ייָ קום משחהו כי זה הוא: שמואל א טז יב 6. ואל בני ישראל תדבר לאמר שמן משחת קדש יהיה זה לי לדרתיכם: שמות ל ל 7. ויאמר המלך לתם קחו עמכם את עבדי אדניכם והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אותו אל גחון: מלכים א א לג 8. לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שילו ולו יקהת עמים: בראשית מט י 9. לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאול למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל: דברים יז ב 10. ובני יאשיהו הבכור יוחנן השני יהויקים השלישי צדקיהו הרביעי שלום: דברי הימים א ג טו 11. וימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו: מלכים ב כד יז 12. ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו: שמות כה י 13. ואכבה על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת ושמתם בארון: דברים י ב

על [ט] דעתיה דר"מ דו אמר באמה של ו' טפחים היה הארון עשוי ארוכו של ארון ט"ו טפחים דכתיב [12]אמתים וחצי ארכו אמתא אישתא ופלגות אמתא תלתא וארבעה[ג] לוחות היו בו שנים שלמים ושנים שבורים דכתיב [13]אשר שברת ושמתם בארון הלוחות היו כל אחד וא' ארכו ו' טפחים [ז] רחבו [ז](שלשה) ששה ותן ארכן של לוחות לארוכו של ארון נשתייר שם שלשה טפחים תן

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות